Kaupunkiseutujen joukkoliikenteen haasteet muuttuneessa tilanteessa

KEHTO –foorumi

Pääteemana varautuminen

3.11.2022

Suomen Paikallisliikenneliitto ry

- Joukkoliikenteen järjestämisestä vastaavien kaupunkien ja kaupunkiseutujen viranomaisten joukkoliikenteen yhteistyö- ja edunvalvontajärjestö.
- Varsinaiset jäsenet ovat Helsingin seudun liikenne (HSL), Hämeenlinnan, Joensuun, Jyväskylän, Kouvolan, Kuopion, Lahden, Lappeenrannan, Oulun, Porin, Salon ja Raaseporin kaupungit sekä Tampereen, Meri-Lapin ja Turun joukkoliikenneyksiköt.
- Yhteistyöjäseninä joukkoliikenneviranomaiset Etelä-Pohjanmaan, Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon ja Uudenmaan ELY-keskukset, sekä julkisomisteiset yhtiöt Pääkaupunkiseudun kaupunkiliikenne Oy, TVV lippu- ja maksujärjestelmäosakeyhtiö, Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy ja Tampereen Raitiotie Oy.

Keskeinen osa ratkaisua nyt ja tulevaisuudessa

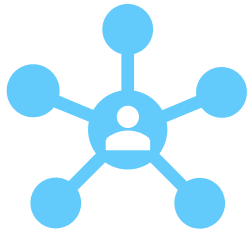

Arjen helppoutta

Kaupungistuminen

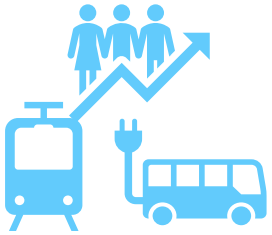

Kapasiteettia kasvaviin liikkumistarpeisiin

Ilmastonmuutoksen hillintä ja kaupunkien kestävä kehitys

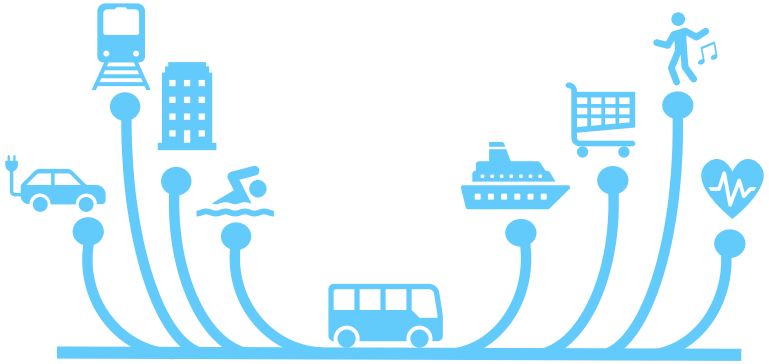

Kytkeytyminen muihin palveluihin ja elämään

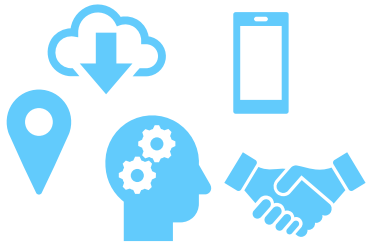

Digitalisaatio, uudet teknologiat, automaatio ja tieto tehokäyttöön

Paras lainsäädäntö kaupunkijoukkoliikenteen kehittämisen näkökulmasta

- Mahdollistaa toisiinsa integroitujen ja asiakkaille kohtuuhintaisten palvelujen toteuttamisen.
- Päätökset kaupunkiseuduilla, lähellä kansalaista. (Subsidiariteettiperiaate)
- Voidaan vaikuttaa palvelujen laatuun, saatavuuteen ja ympäristövaikutuksiin työssäkäyntialueilla.

Palvelusopimusasetus, PSA.

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS (EY) N:o 1370/2007, annettu 23.10.2007, rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista.

Huikeaa matkustuksen kasvua ennen koronaa ja sitten koronaromahdus

Kaupunki/seutu	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020
Tampere	6,6 %	7,8 %	1,2 %	2,5 %	-34,1 %
Oulu	14 %	9,3 %	2,8 %	6,5 %	-39,0 %
Kuopio	14 %	9,1 %	3,8 %	8,2 %	-29,3 %
Jyväskylä	9 %	6,7 %	2,1 %	5,2 %	-36,5 %
Joensuu	5 %	6,7%	1,3 %	5,5 %	-29,8 %

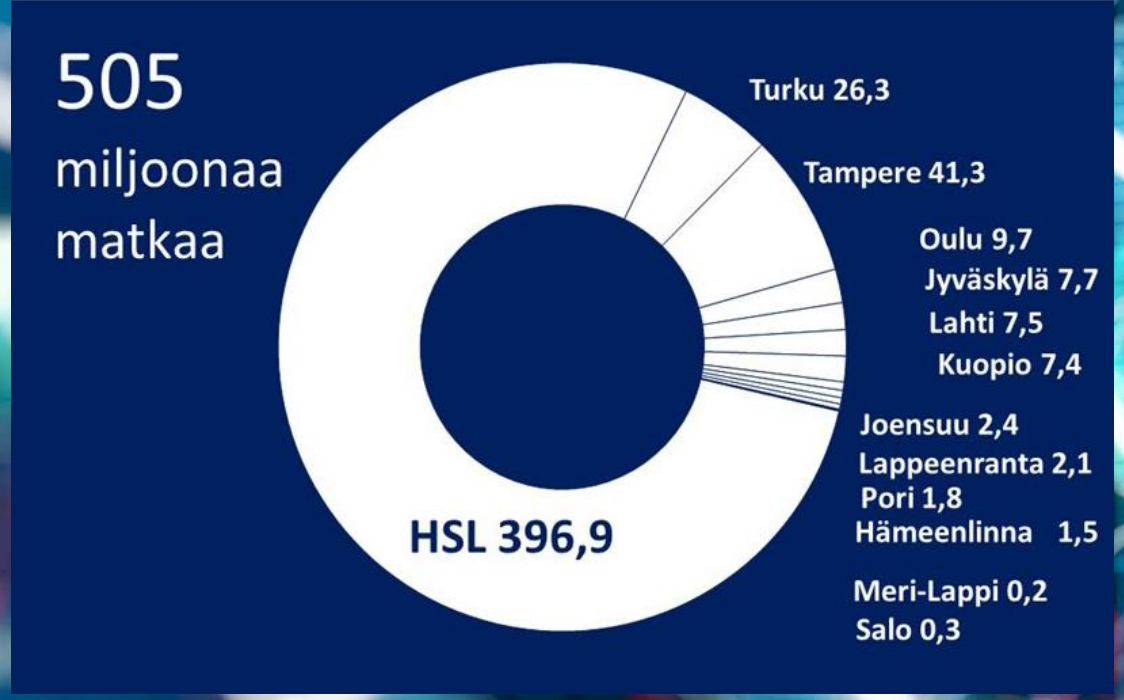

2019: 505 miljoonaa

2020: 322 miljoonaa

-36 %

2021: 312 miljoonaa

-38 %

Korona ja koronaelvytys

- Ennen epidemiaa lipputulotaso oli noin 530 miljoonaa euroa. Mittavat lipputulonmenetykset 2020-2021 ja jatkuu tulonalenemana vielä pari vuotta eteenpäin.
- Joukkoliikenteen tuotanto on merkittäviltä osin julkisen sektorin varassa. Joukkoliikennepalveluja rahoittavat kunnat, valtio ja työnantajat (joukkoliikenteen työsuhdelippuina), missä valtion osuus kaupunkijoukkoliikenteen palveluihin on noin 3 % bruttomenotasosta.
- Samaan aikaan on oltava rahoitus palveluihin, kalustoinvestointeihin, seuraaviin digitalisaatioaskeliin investointeineen ja haasteena matkustuksen palauttaminen joukkoliikennepalveluun.
- Valtion koronatuilla korvattiin noin 47 % prosenttia kaupunkiseutujen lipputulojen menetyksistä vuosina 2020–2021. Valtio asetti koronatuen ehdoksi, että joukkoliikenteen palvelutaso säilyy ja lippujen hintoja ei koroteta.
- Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan on kirjattu, että valtio varautuu pääosin vuosina 2021-2024 joukkoliikenteen elvyttävään tukemiseen. Suunnitelman mukaan tukitoimet rahoitetaan nykyisen julkisen talouden suunnitelman ylityksenä.
- Liikennejärjestelmäsuunnitelma esittää suurten ja keskisuurten joukkoliikenteen valtin tuen määrärahakorotuksia. Ne ajoittuivat vuoden 2024 jälkeiseen aikaan.
- Määräaikainen henkilöliikennepalvelujen alv alennus 1-4/2023

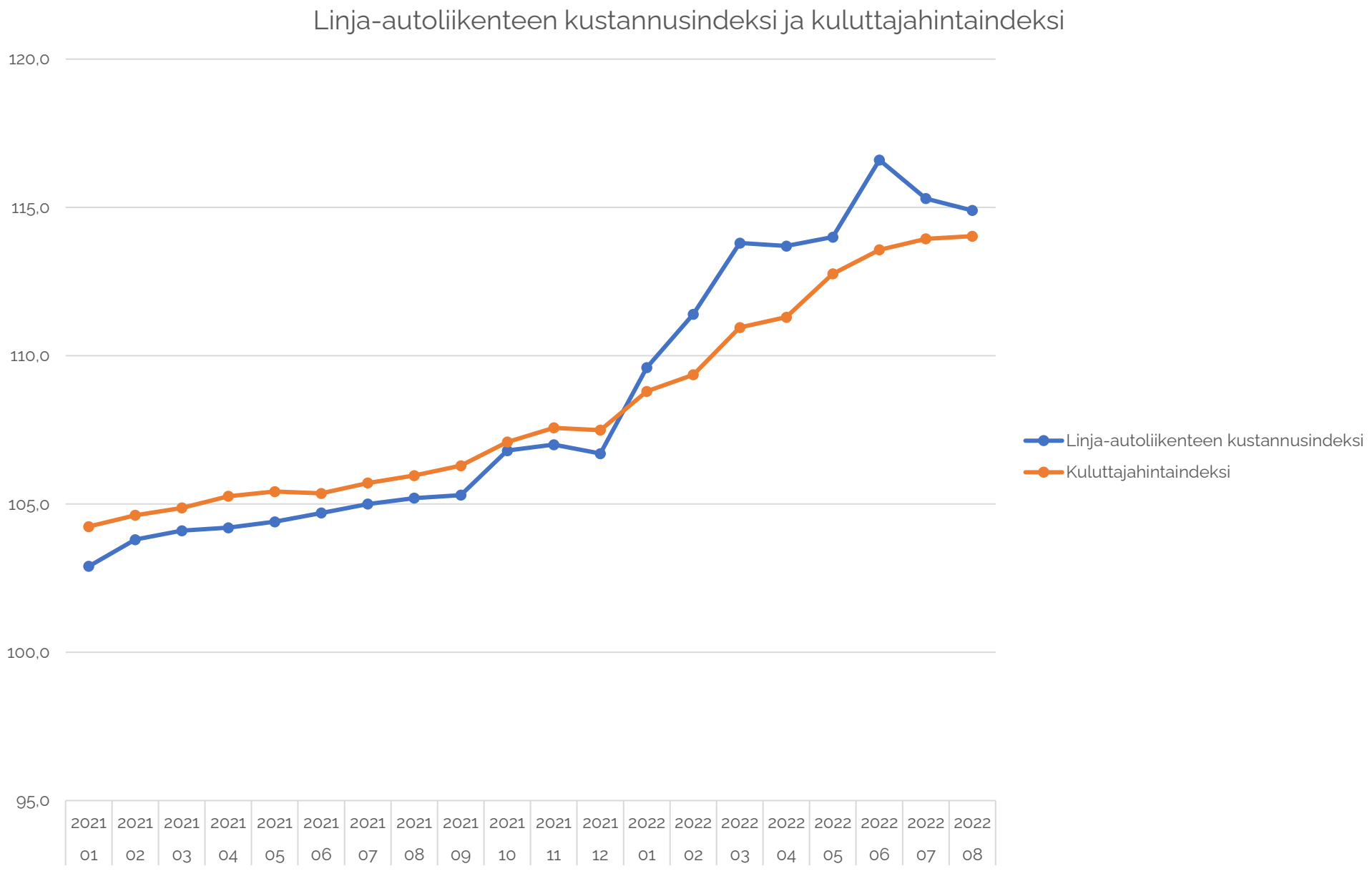
Linja-autoliikenteen kustannusindeksi ja kuluttajahintaindeksi
120,0
115,0
110,0
105,0
100,0
95,0
2021 01
2021 02
2021 03
2021 04
2021 05
2021 06
2021 07
2021 08
2021 09
2021 10
2021 11
2021 12
2022 01
2022 02
2022 03
2022 04
2022 05
2022 06
2022 07
2022 08
Linja-autoliikenteen kustannusindeksi
Kuluttajahintaindeksi

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tampere	Kertalippu	2,60	3,00	3,00	3,00	3,50	3,50	3,50	3,50
Tampere	Kausilippu	48,00	49	49,90	51,00	53	55,00	56,00	56,00
Jyväskylä	Kertalippu	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Jyväskylä	Kausilippu	60,00	60,00	60,00	60,00	54,00	54,00	54,00	54,00
Oulu	Kertalippu	3,30	3,30	3,30	3,30	3,30	3,30	3,30	3,30
Oulu	Kausilippu	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50
Turku	Kertalippu	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Turku	Kausilippu	52,00	52,00	52,00	52,00	52,00	55,00	55,00	55,00

Hankala taloudellinen yhtälö

- Vaikeita asioita ovat kustannustason nousu, kumuloitunut vaje lipputuloista ja paikoin jopa lakisääteisten palvelujen toteutusta heikentävä kuljettajapula.
- Linja-autoliikenteen kustannusindeksiin sidotun tuotannon kustannusnousu on ollut yli 10 % viimeisen vuoden aikana.
- Osalla suomalaisista joukkoliikennepaikkakunnista lipunhintoihin ei ole kuitenkaan tehty kahdeksaan vuoteen hinnankorotuksia.
- Joukkoliikenteen järjestämisessä tavoitellaan paluuta myönteiseen kehityskierteeseen, jolloin palvelutasoa ei haluta karsia, mutta kustannuksia on katettava esimerkiksi maltillisella lipun hinnan nostamisella.

JOUKKOLIIKENNE

Lähimaksulla maksettiin 22 000 Föli-matkaa ensimmäisen kuukauden aikana – työn alla kaverinkin matkan maksaminen pankkikortilla

Turun seudun joukkoliikenteessä suunnitellaan uusia tapoja matkan maksamiseen pankki- tai luottokortin lähimaksulla.

Oulun seudun joukkoliikenteen busseissa voi nyt maksaa lähimaksulla

Heikki Uusitalo | 17 | 01.09.2021 18.20 | OULUN JOUKKOLIIKENNE

LSL
@LSL_fi

Lahden paikallisliikenteessä nähdään ensimmäinen sähköbussi tulevana kesänä, kun sähköbussien testikäytöt alkavat. Kokonainen sähköbussilinja ollaan ottamassa käyttöön vuonna 2021. lsl.fi/ajankohtaista/ ... #Lahti #joukkoliikenne #käyttövoimat #sähköbussi #GreenLahti #unelmiesiauto

Tampereen ratikka teki ennätyksiä syyskuussa – selvästi yli miljoona matkustajaa kuukaudessa

Myös päiväkohtainen ennätys meni uusiksi ja kyselyillä mitattava tyytyväisyys oli korkealla.

Tampereen ratikka on kerännyt kiitosta asiakaskyselyissä. Kuva: Jani Aarnio / Yle

HSL:n asiakkaat kiittävät matkalipun ostamisen helppoutta

24.8.2021 11:01:36 EEST | HSL Helsingin seudun liikenne

Jaa

HSL:n asiakkaat kertoivat kesäkuisessa kyselyssä, että matkalippujen ostaminen on helppoa. Vastaajat olivat tyytyväisiä myös HSL:n vastuullisuuteen ympäristökysymyksissä. Myös kokemus joukkoliikenteellä matkustamisen turvallisuudesta oli parantunut merkittävästi: tyytyväisten osuus nousi 23 prosenttiyksiköllä maaliskuusta.

KAUPUNKIPYÖRÄT

Kuopio oli edelläkävijä sähköisissä kaupunkipyörissä, mutta nyt niiden menestystarina uhkaa tyssätä – syynä liian innokkaat pyöräilijät

Sähköavusteisilla kaupunkipyörillä on Kuopiossa jo reippaasti yli 30 000 käyttäjää, mikä on hurja määrä 120 000 asukkaan kaupungissa. Kuopio valitsi ensimmäisenä suomalaisena kaupunkina sähköpyöriin perustuvan kaupunkipyöräjärjestelmän.

Kuva: Länsilinjat

JULKINEN LIIKENNE | RAS

13 uutta sähköbussia Joensuun joukkoliikenteeseen

Julkaisija CLAS VON BELL 23.9.2021 0

Länsilinjat tuo 13 uutta Volvo-merkkistä sähköbussia Joensuun joukkoliikenteeseen keväällä ja kesällä 2022. Uudet Euroopassa valmistettavat sähköbussit korvaavat osan niistä busseista, joilla Länsilinjat aloitti Joensuussa 7. kesäkuuta.

STOCKMANN

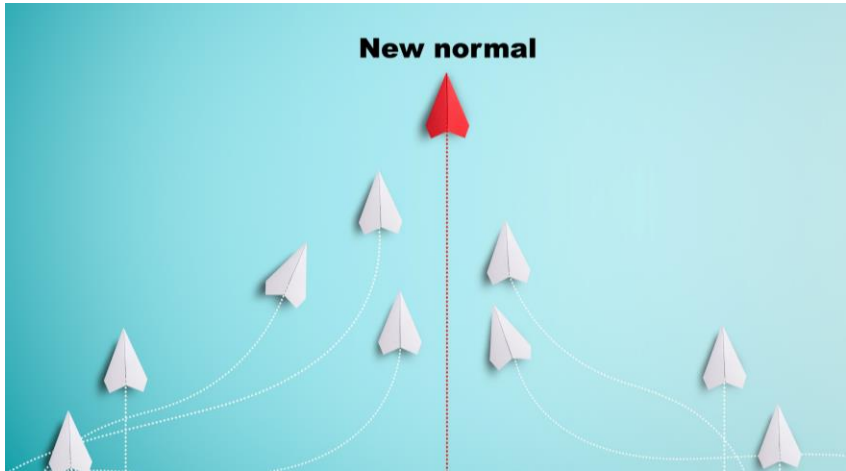
New normal

Varautuminen ja huoltovarmuus

- Paikallisliikenneliitto mukana Huoltovarmuuskeskuksen Maakuljetuspoolissa, henkilöliikenne
- Varautumisen tavoitteena on varmistaa yhteiskunnan toiminta häiriötilanteissa ja poikkeus-oloissa.
- Puhutaan siis arjen sujumisesta häiriöissä < ---> sekä vakavien uhkien ja suuronnettomuuksien kriittisistä kuljetustarpeista ja esimerkiksi evakuoinnista
- Sähkö- ja viestintäverkkojen häiriötilanteet, kyberturvallisuusuhkat, sään ääri-ilmiöt, yritysten heikentynyt taloudellinen tilanne, komponenttien ja käyttövoimien saatavuus.
- Paikallis- ja seutuliikenteen kaluston saatavuus ja mahdollisimman hyvä palvelutason säilyminen erikoistilanteissa.

Kaupunki-pelastuslaitos yhteistyö

- Liikenteen tilaajien tulee suunnitella riittävällä tavalla oma häiriönhallinta ja kriisitilannetoiminta.
  - Toimintajärjestys siitä, miten mahdollisimman normaali toiminta pidetään kuitenkin kaupunkiseudun palveluissa yllä, jos esimerkiksi osa kalustosta tarvitaan johonkin tehtävään muualla.
  - Miten voi edetä ymmärryksen kokoamisessa?
    - Keskustelu liikennöitsijäneuvottelussa.
    - Selvitä poikkeavan tilanteen toimivalta ja koordinaatio alueellasi, ja esim. kaupunkiorganisaation pelastuslaitoksen kanssa tekemä yhteistyö -> keskustelu siellä
  - Esim. evakuointiin tarvittavista ajoneuvoista/kuljettajista iso osa on kaupunkien liikennöintisopimuksia operoimassa.
  - Tilanteissa tarvitaan liikennöitsijä-tilaajayhteistyötä.

Varautuminen ja huoltovarmuus

- Yritysten (vähintään 15 linja-autoa) mietittävä vähintään nämä:
  - Suuri osa (yli 30 %) kuljettajista on estynyt työskentelemästä,
  - Massiivinen sähkökatko/tietoliikennehäiriö
- Kaikenkokoisten liikenteen tilaajien tulisi miettiä häiriönhallinta evakuointitilanteessa;
  - Tietää paikalliset vastuut ja toimivallan jakautuminen,
  - Käydä läpi häiriöhallintakirjaukset/suunnitelmat sekä sopimuskirjauksensa häiriötilanteista.
  - Muodostaa oma käsitys, millä menettelyillä ja missä järjestyksessä sen sopimuksista voidaan ottaa autoja käyttöön johonkin alueelliseen tai valtakunnalliseen evakuointitehtävään.
  - Poikkeustilanteen liikennöintisuunnitelma (supistettu tarjonta)
- Muut paikalliset normaaliolojen poikkeustilanteet
  - Esim. vaihtoehtoiset reitit sadeveden tulviessa (ongelmapaikat tunnetaan)
  - Käytänteet lyhyt-pitkäkestoisiin reittipoikkeamatilanteisiin; liikenteen häiriönhallinta, matkustajatiedot yms.
- Energian osalta joukkoliikenneviranomaisia mietityttäneet viime aikoina
  - Sähkökatkotilanteet? Mahdolliset sähköpulatilanteet hallinnoidaan siten, että sähkökatkot ovat pari tuntia yhdessä kohteessa ja pyritään kohdistamaan niin, etteivät yhteiskunnan huoltovarmuuskriittiset toiminnot vaarannu. Omaa sähkönjakeluyhtiötä kannattaa tiedottaa sähkönkäyttöpaikan huoltovarmuuskriittisyydestä, jotta he voivat huomioida tämän suunnitelmissaan.
  - Kaasu turvataan kotitalouksille, ei kaupunkijoukkoliikenteelle.

Yleisarvosanan kehitys BEST-kaupungeissa

- HSL sijoittui 3. sijalle, kun Turku ja Tampere menivät kokonaistyytyväisyyden vertailussa kärkeen

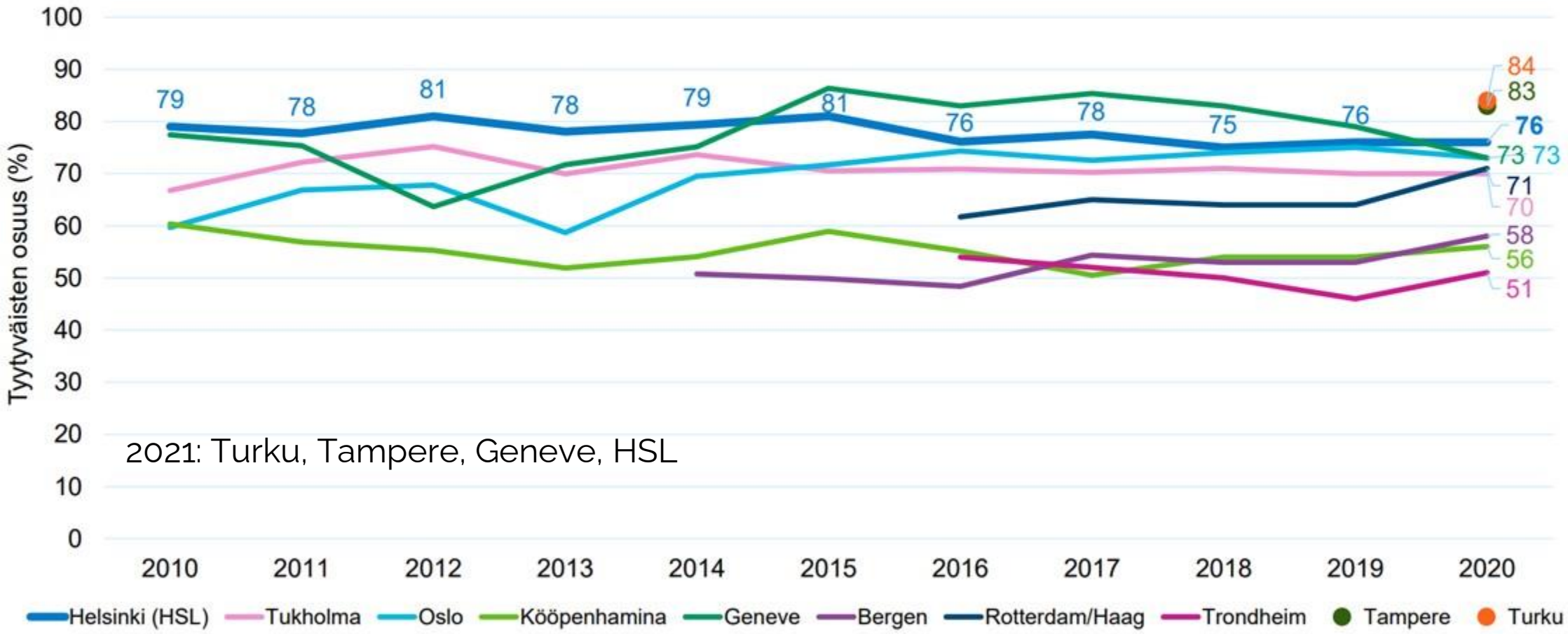

2021: Turku, Tampere, Geneve, HSL

CLEAN AIR
BOOSTING THE ECONOMY
QUALITY OF URBAN LIFE
INNOVATION
BUSTLING CITIES
LOCAL JOBS
HEALTHY, ACTIVE LIFESTYLE
NOISE REDUCTION
SAVING THE PLANET
ACCESSIBILITY AND AFFORDABILITY
NUMBER ONE IN SAFETY
CONNECTING PEOPLE

Olkaa joukkoliikenteen puolella! Kysymyksiä?

Minna Soininen +358 50 4344514
minna.soininen(at)pllry.fi

Toiminnanjohtaja
Suomen Paikallisliikenneliitto ry
Opastinsilta 6 A, 00520 Helsinki

Chair of UITP EU Committee

[UITP-Europe-Statement-on-the-Energy-Crisis-2.pdf]

[UITP calls for measures to secure affordable energy supply for public transport (intelligenttransport.com)]